

FYLKESTINGSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
099/2023	Fylkesrådet	24.03.2023
070/2023	Fylkestinget	17.04.2023
	Komite for næring	17.04.2023

Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023-2027

Sammendrag

Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023-2027 legges frem for sluttbehandling i fylkestinget. Utkast til strategi ble behandlet i fylkesrådet i november 2022, (sak 312/2022), og har deretter vært på offentlig høring.

Det er kommet inn 31 innspill i høringsperioden. Innspillene slutter seg til hovedelementene i strategien. Høringssvarene har bidratt til styrking av strategien, blant annet gjennom forslag til mindre endringer og tilføyer.

Strategien skal danne grunnlaget for en videre satsing på reiseliv og opplevelser i Nordland kommende 5-årsperiode, og setter særlig søkelys på fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør for samfunns- og næringsutvikling.

Strategien har følgende overordnet mål:

«Nordland skal være en reiselivsregion med godt forvaltede reisemål som gir en positiv merverdi for natur, kultur og lokalsamfunn. Reiselivet skal utvikle seg til å bli robust og konkurransedyktig. Dette skal bidra til grønn omstilling, attraktive lokalsamfunn og fornøye innbyggere.»

Forslag til vedtak:

Nordland fylkesting vedtar «Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023-2027» med tilhørende innsatsområder.

Bakgrunn

I FT-sak 89/2021 «Et bærekraftig Nordland – Planstrategi for samarbeid og grønn omstilling 2021-2024», er strategi for reiseliv og opplevelser vedtatt som ny strategi som skal utarbeides i inneværende valgperiode. Videre foreslås opplevelsesbasert reiseliv fortsatt som en av de sentrale næringene i innovasjonsstrategien for Nordland, som for tiden er under revidering.

Den nye strategien for reiseliv og opplevelser bygger på erfaringene som er gjort i forbindelse med arbeidet med «*Strategi for reiseliv- og opplevelsesnæring i Nordland 2017-2021*». Videre tar strategien utgangspunkt i innspill fra samarbeidspartnere, eksterne innspillsmøter, spørreundersøkelse, samt dialogverksteder og samarbeidsmøter internt i fylkeskommunen. Det har gjennom hele strategiprosessen vært holdt løpende kontakt for å oppnå en koordinering med andre relevante fylkeskommunale strategier og planer som er under utarbeidelse.

Strategien er utformet i en bred medvirkningsprosess med reiselivs- og opplevelsesnæringen og andre sentrale aktører. Det er gjennomført 10 innspillmøter med til sammen 65 deltakere. Oppsummeringene fra disse er presentert i et eget kunnskapsgrunnlag vedlagt saken.

Følgende tematikker har i særlig grad vært sentrale i innspillmøtene til ny strategi;

- **Transport, mobilitet og infrastruktur:**
Korrespondanse, informasjon, digitalisering, forutsigbarhet og kapasitet er gjennomgående problemstillinger. Sømløse reisemuligheter, forutsigbarhet og grønn mobilitet er stikkord for ønsket strategisk fokus.
- **Reiseliv og lokalsamfunn:**
Gjennomgående understrekes reiselivets betydning for bolyst, blilyst og attraktivitet. Problemstillinger som tas opp handler bl.a. om ansvars- og forventningsavklaring, reiselivskompetanse blant politikere og kommuneadministrasjon, samt fellesgodefinansiering og planlegging.
- **Kompetanse og rekruttering:**
Tydelige signaler om at reiselivs- og opplevelsesnæringen har utfordringer når det gjelder å få tak i nok kompetent arbeidskraft.
- **FoU:**
Ta i bruk forskningsmiljø for å jobbe med for eksempel teknologi, testing av forslag til løsninger på ulike utfordringer innen reiselivet, samt kopling av FoU og næringsaktører.
- **Markedsutvikling og ressursgrunnlaget:**
Innspill på utvikling av helårsturisme og helårslige arbeidsplasser. Videre ønskes det fokus på kultur, nasjonalparker, arrangement og idrett som et ledd i å utvikle helårsturisme.
- **Virkemiddelbruk:**
Innspillene understreker betydningen av en aktiv virkemiddelbruk og et velfungerende innovasjonssystem for reiselivet sammen med hele bredden av virkemiddelaktører.

I tillegg til tematikkene som er nevnt over vil den nye reiselivs- og opplevelsesstrategien forsøke å bidra til å løse noen sentrale samfunnsutfordringer i Nordland. Disse er *demografi, utenforskap og klima*.

Det er gjennomført en spørreundersøkelse som ga over 80 svar fra kommuner, reiselivsorganisasjoner og andre interessenter. Videre er det arrangert dialogverksteder internt i fylkeskommunen for å involvere relevante fagområder, som transport, infrastruktur, kultur, museum, innovasjon, lokalsamfunnsutvikling, kompetanse og utdanning.

Medvirkningsorganene har bidratt med innspill gjennom deltakelse på dialogverksteder, samt ved skriftlige innspill.

Ressursgruppe reiseliv har fungert som ressursgruppe for strategiarbeidet. I denne gruppa

deltar representanter fra Innovasjon Norge, NordNorsk Reiseliv, Statsforvalteren, Nordlandsforskning, Nordland fagskole v/ avdeling for opplevelsesbasert reiseliv, samt avdeling for samfunnsutvikling i Nordland fylkeskommune.

Det er utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for strategien. Nasjonal reiselivsstrategi, ulike nasjonale utredninger (NOU), relevante stortingsmeldinger, regionale planer og strategier, reiselivsstrategier fra sammenlignbare regioner i andre land er en del av kunnskapsgrunnlaget.

Utkast til strategi ble fremmet for behandling i fylkesrådet i november 2022. Forslag til strategidokument ble deretter sendt ut på ekstern høring, med høringsfrist 3. januar 2023. Høringsfristen ble senere utvidet til 28. februar 2023 på bakgrunn av henvendelser fra ulike aktører om ønske om utsatt frist. Det kom inn 31 innspill til høringsutkastet fra ulike aktører innen reiselivet, kulturlivet, organisasjoner, destinasjonsselskap, kommuner og regionråd. Innspillene er vedlagt saken.

Høringssvarene bekrefter utfordringene og behovene som strategidokumentet legger til grunn. Innspillene viser en samstemt tilslutning til den strategiske retningen det legges opp til i strategien, gjennom å jobbe for et regenerativt reiseliv og en sterk kopling mellom reiselivs- og samfunnsutvikling. Aktørene som har gitt innspill stiller seg bak hovedelementene i strategien; visjon, mål, innsatsområder og forslag til pilotprosjekt. Innspillene fremhever forslag til ny strategi som fremtidsrettet og ambisiøs, men det kommer også frem forventninger og ønsker om hvordan fylkeskommunen skal bidra til utvikling i årene fremover.

Hovedpunkter fra den eksterne høringsrunden:

- Tydelige forventninger og ønsker om at fylkeskommunen skal bidra med bistand og veiledning innen reisemålsutvikling ovenfor regioner, kommuner og andre aktører
- Forventning om søkbare utviklingsmidler fra fylkeskommunen til utviklingsprosjekt og infrastruktur, både fysisk og immateriell
- Ønske om at strategien er mer tydelig på behovet for fellesgodefinansiering, eksempelvis gjennom besøksbidrag, og at fylkeskommunen bidrar til å få i stand en ordning på dette området
- Det etterlyses en handlings- eller tiltaksplan knyttet til strategien
- Ønske om at fylkeskommunen skal ta en ledende og koordinerende rolle innad i innovasjonssystemet for å fremme reisemålsutviklingen
- Mer fokus på FoU i strategien
- Tydeligere definisjoner og avklaringer rundt hva som legges i begrepene destinasjons-/ reisemålsledelse
- Klare signaler om behov for bedre koordinering internt i fylkeskommunen, f.eks. i forbindelse med sommerbåtrutene
- Samferdsel løftes frem som en avgjørende faktor i reisemålsutviklingen i Nordland. Det forventes at fylkeskommunen tar et større ansvar innen dette området, også for å koordinere transportformer som ikke er en del av fylkeskommunens ansvarsområde
- Aktører melder interesse om å bidra inn i et samarbeid i strategiperioden

Problemstilling

Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD), verdens turismeorganisasjon, (World Tourism Organization, UNWTO) og verdens reiseliv- og turismeråd (World Travel and Tourism Council, WTTC) er blant de internasjonale reiselivsorganisasjonene som har tatt til orde for et paradigmeskifte i hvordan reiselivets

suksess måles og forstås.

Reiselivsutvikling og reiselivets suksess har tradisjonelt blitt målt ut fra volum, med statistikker for antall tilreisende og økning i gjestedøgn som viktige måleparametere. Men vekst i volum er ikke ensbetydende med sunnere økonomi, lokal verdiskaping eller gode gjesteopplevelser og fornøye innbyggere. Pandemien, og begrensningene den har ført til for reiseliv og mobilitet, har synliggjort betydningen reiselivet har for små og store lokalsamfunn, både på godt og vondt.

Etter koronapandemien har begrepet «build back better» (bygge tilbake noe som er bedre) blitt et internasjonalt mantra og et foretrukket alternativ til «business as usual» (fortsette som før). Pandemien har gitt en mulighet til å stoppe opp og ta nye grep slik at reiselivsutviklingen i mye større grad skjer på lokalbefolkningens premisser, og er i tråd med FNs bærekraftsmål.

Det er samtidig en økende forventning i markedet om at reisemål og enkeltaktører tar ansvar for klima, natur, miljø og lokalsamfunn, og at de kan dokumentere dette i sin markeds-kommunikasjon.

Drøfting

Utkast til «Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023-2027» bygger på erfaringer med og evaluering av «Strategi for reiseliv- og opplevelsesnæringer i Nordland 2017-2021», samt innspill fra eksterne aktører og ulike fagområder internt i fylkeskommunen. Kommende strategi skiller seg fra forrige strategi ved at den i tillegg til å være en næringsstrategi tar et tydeligere og gjennomgående samfunnsperspektiv. Dette er også viktig i fylkeskommunes øvrige utviklingsarbeid.

Reiselivet er i dag en samfunnsnyttig næring. Næringen må imidlertid styrkes ytterligere og bli mer robust for at fylkeskommunen skal kunne bruke reiseliv og opplevelser som et enda mer strategisk verktøy i samfunnsutviklingen. Det vil i årene fremover være behov for et reiseliv som bidrar til å løse de store samfunnsutfordringene Nordland, og verden for øvrig står ovenfor. Det gjelder i særlig grad klima, miljø, demografi og utenforskap.

Denne strategien er ambisiøs og framtidsrettet med sine mål om reduserte klimautslipp, omstilling og det regenerative perspektivet. For å nå målene kreves et betydelig løft både innen næringen og hvordan fylkeskommunen jobber. Ambisjonene går utover strategiens definerte tidsramme. Det er fordi fylkeskommunen må tenke langsiktig, samtidig som det tas kontinuerlige skritt framover for å utvikle både lokalsamfunn og reiselivs- og opplevelsesnæringene i Nordland.

Nordland fylkeskommune vil ikke alene kunne oppnå målene som er satt i strategien, men må samarbeide med mange aktører i hele fylket. Noen av de mest sentrale vil være kommuner, regionråd, FoU-aktører, Innovasjon Norge, NordNorsk Reiseliv og de fem destinasjonsselskapene Visit Vesterålen, Destination Lofoten, Visit Narvik, Visit Bodø og Visit Helgeland. Destinasjonsselskapene representerer gjennom sine medlemsbedrifter et betydelig antall næringsaktører innen reiselivet i Nordland.

Strategien introduserer et regenerativt perspektiv på reiselivs- og samfunnsutvikling. Med regenerativt menes et reiseliv som har som ambisjon å bidra til fornyelse av ressursene og å skape positiv merverdi for lokalsamfunn, klima og miljø. Et regenerativt reiseliv tar med andre ord bærekraft lenger enn å bare forsøke å unngå skade eller kompensere for den.

Strategien avgrenses til områder der fylkeskommunen selv har en rolle, et mandat eller

virkemidler til å kunne gjøre en forskjell for utvikling av reiseliv og opplevelser i Nordland. Ambisjonen er å bygge en konkurransekraftig reiselivs- og opplevelsesnæring med evne til å bidra aktivt og positivt i utviklingen av et mer attraktivt og inkluderende samfunn.

Utkast til ny strategi legger til grunn prinsipper for universell utforming og inkluderende arbeidsliv. Det samiske perspektivet inngår som en viktig del av verdigrunnlaget. Det er både en selvsagt del av helheten, og vil i særlig grad arbeides med under innsatsområdet «Kulturturisme og sesongutvikling». Samspill internt i Nordland fylkeskommune og med eksterne aktører vil bli avgjørende for å oppnå målene som foreslås i den nye strategien.

Utkast til «Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023-2027» kan oppsummeres i følgende figur:

Medvirkning

Medvirkningsrådene har bidratt med innspill til strategien gjennom deltakelse på dialogverksteder, samt ved skriftlige innspill.

Fylkesrådets vurdering

Reiselivet er en av tre eksportrettede vekstmotorer i Nordland og dermed en av våre viktigste næringer. Fylkesrådet har gjennom lengre tid satset på reiselivet for å sikre at det både har gode rammevilkår og at det er godt forankret lokalt. Et sentralt prosjekt har vært å satse på besøksforvaltning der lokalbefolkningen selv tar grep gjennom gode involveringsprosesser og setter rammer for hvor gjestene skal komme og hvilke steder lokalbefolkningen ønsker å sette av til egen aktivitet. Fylkesrådet har også vært opptatt av å styrke lokalsamfunnene gjennom næringa. De besøkende legger for eksempel et grunnlag for den lokale kafeen eller kulturtilbudet som ellers ikke ville vært mulig å realisere.

I denne nye strategien tar vi et steg videre gjennom ambisjonen om et regenerativt reiseliv. Det er ikke lenger nok å være klimanøytral. Fylkesrådet vil jobbe fram reisemål som er klimapositive, som skaper en grønnere framtid og bærekraftige opplevelser i både økonomisk, sosial og økologisk forstand. Vår samiske kulturarv har sterke regenerative trekk

og er dermed en del av strategiens grunnleggende føringer. Fylkesrådet vil gjennom den nye strategien legge til rette for videreutvikling av en robust og konkurransedyktig reiselivs- og opplevelsesnæring, som igjen skal bidra til positiv merverdi for lokalsamfunnsutvikling i Nordland.

Det regenerative perspektivet er på vei inn i reiselivet i store deler av verden. Det er naturlig at Nordland fylkeskommune opprettholder sin posisjon og sine ambisjoner om å være i front når det gjelder bærekraftig reiselivsutvikling. Perspektivet harmonerer godt med fylkeskommunens øvrige bærekraftambisjoner og overordnede visjon.

En utfordring innen reiselivsutvikling er at ansvaret for utvikling og besøksforvaltning er spredt mellom flere aktører i innovasjonssystemet. Dette kan svekke forutsetningene for å klare omstillingen til et framtidsrettet og regenerativt reiseliv. Å få på plass et godt fungerende innovasjonssystem blir et sentralt arbeidsområde i strategiperioden.

Reiselivets innovasjonssystem er en viktig infrastruktur om ivaretar ulike sentrale funksjoner. De senere årene har fylkesrådet sett nærmere på denne strukturen for at næringa skal være best mulig rustet for framtida. Det består blant annet av fem destinasjonsselskap og et markedsføringsselskap som har Nord-Norge som nedslagsfelt.

Destinasjonsselskapene i Nordland arbeider tett på reiselivsbedriftene i sine regioner og fikk gjennom koronapandemien et tettere samarbeid en tidligere. Dette har blant annet resultert i Destinasjonsforum Nord der alle de nordnorske destinasjonsselskapene er med. Denne overbygningen utarbeider nå prosjektet «Destinasjon 3.0 – fremtidens destinasjonsselskap» som skal utvikle framtidige forretningsmodeller for destinasjonsselskapene.

NordNorsk Reiseliv, som Nordland fylkeskommune eier sammen med Troms og Finnmark fylkeskommune, har i sitt mandat å markedsføre Nord-Norge internasjonalt.

På bakgrunn av satsingen Nordland har hatt på opplevelsesbasert reiseliv og besøksforvaltning de siste årene, er det naturlig at Nordland tar en tydelig nasjonal rolle innen regenerativ reisemålsutvikling. Dette omfatter blant annet en bedre koordinering mellom aktørene i innovasjonssystemet, utvikling av sentrale områder som for eksempel besøksforvaltning, reisemålsledelse og reisemålsutvikling i et helhetlig samfunnsperspektiv. Fylkesrådet ser det også som naturlig å se nærmere på Nordland fylkeskommunes rolle som reiselivsaktør og reiselivets rolle som samfunnsutvikler i forbindelse med oppfølgingen av strategien.

Konsekvenser for Nordland fylkeskommune

Foreslåtte innsatsområder og tiltak vil få økonomiske konsekvenser for Nordland fylkeskommune i strategiperioden som er fra 2023 til 2027. Arbeidet for å oppnå målene i strategien vil kreve personellmessige ressurser på tvers av fagområder og avdelinger i Nordland fylkeskommune.

«Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023-2027» vil gi positiv effekt for klima, miljø, folkehelse, universell utforming og arbeidet for økt inkludering.

Andre konsekvenser

Strategi for reiseliv og opplevelser skal være et politisk og administrativt styringsdokument for Nordland fylkeskommune i virksomhetsplaner i perioden 2023-2027, samt legge grunnlaget for saksbehandling og utforming av vilkår for tilskuddsmidler.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Nordland fylkesting vedtar «Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023-2027» med tilhørende innsatsområder.

Bodø den 24.03.2023

Elin Dahlseng Eide

fylkesrådsleder

sign

Linda Helén Haukland

fylkesråd for plan og næring

sign

24.03.2023 Fylkesrådet

Votering i Fylkesrådet

Enstemmig

Innstilling fra Fylkesrådet

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

17.04.2023 Fylkestinget

Næringskomiteens innstilling ble lagt frem av saksordfører Allan Ellingsen, Fremskrittspartiet:

Nordland fylkesting vedtar «Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023-2027» med tilhørende innsatsområder.

Votering i plenum

Næringskomiteens innstilling enstemmig vedtatt med 44 stemmer.

(13 Arbeiderpartiet, 12 Senterpartiet, 7 Høyre, 4 Fremskrittspartiet, 2 Rødt, 2 Miljøpartiet De Grønne, 2 SV-Sosialistisk Venstreparti, 1 Venstre, 1 Kristelig Folkeparti)

Permisjoner

Synne Høyforsslett Bjørnbæk, Rødt

FT 070/2023

Vedtak

Nordland fylkesting vedtar «Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023-2027» med tilhørende innsatsområder.

Vedlegg

Tittel	DokID
Oppsummering og analyse av rundebord Nordland	785953
Oversikt innspill	785954
NFK strategi - utkast etter ekstern høringsrunde	826174
Korrigerings i FT-sak 0702023 - Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023-2027	826175
NFK strategi - utkast etter ekstern høringsrunde	818539
Innspill fra Nordland eldreråd til FT-sak 0702023 om strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023-2027	837839
Innspill til FT-sak 0702023 fra Rådet for personer med funksjonsnedsettelse	837840
Innspill fra Ungdommens fylkesråd til FT-sak 0702023 Strategi for reiseliv og opplevelser i Nordland 2023-2027	838280